

D • N

31/1 1949

Misslyckandet i Oslo

Vad som allmänt befarats är nu en realitet. Oslomötet har totalt misslyckats. Man har inte angivit misslyckandets orsaker; man har inte ens orkat beslöja oenigheten genom intetsägande fraser. Det har helt enkelt fastslagits att "det för närvarande icke är möjligt att uppnå erforderlig samstämmighet om förutsättningarna och konsekvenserna av det alliansfria försvarsförbund som diskuteras". Statsminister Gerhardss avslutningstal kan inte förta intrycket av den klyfta som uppstått mellan i första rummet Norges och Sveriges inställning. Att vi står varandra nära "i språk och kultur, geografiskt och historiskt" är ett konstaterande som blott inskräpper det ödesdigra i oförmågan att av denna gemenskap dra konsekvenserna i fråga om politisk samverkan. Än en gång faller skandinavismen tillbaka på det självklara för att ge ett förment bevis för att den inte står där med tomma händer.

Den omedelbara följden av misslyckandet kan antas bli Norges anslutning till Atlantpakten. Efter all sannolikhet kommer Norge därigenom att för försäkras om hjälp väster ifrån på påta sig större förpliktelser än om ett skandinaviskt försvarsförbund med mindre klart fixerad anknytning åt väster skapats. Norges handling framstår emellertid i dagens lä-

ge såsom nödvändig. De ryska hotelser som uttalats i deklarationen till västmakterna och i noten till Norge kan rimligen blott påskynda den norska aktionen. Blott défaitismen kan låta dessa hotelser avskräcka från ett fullföljande av de på fred och säkerhet inriktade planer som är den norska regeringens — och défaitismens sjuka tycks Norge definitivt ha övervunnit under ockupationstiden.

Den ryska aktionen borde för världen och för Skandinavien folk endast ha betydelse på ett sätt — genom att öppna ögonen på dem som hittills inte kunnat eller velat se. Vad Ryssland önskar — och på den punkten har det redan vunnit en första framgång — är ett splittrat Skandinavien, ett försvarslöst Skandinavien; ett sådant Skandinavien speglar i miniatyr den splittrade och försvarslösa värld som passar den ryska imperialismen, liksom den för tio år sedan passade Hitlers imperialism. För tio år sedan — det var just i de dagar då Tyskland inför möjligheten av en verksam kollektiv säkerhetsorganisation begärde icke-angreppsfördrag med nordiska stater; Danmark sade ja, för att ett år senare bli ockuperat. Tror någon att Ryssland fruktar angrepp från de nordiska staterna mer än Tyskland gjorde det för tio år sedan? Naturligtvis inte: som alltid gäller det för aggressiviteten att söndra och söva offren.

Vem bär ansvaret för att de förhandlingar mellan Skandinavien stater som proklamerades i maj 1948 resulterat i ett totalt misslyckande? I detaljerna är det ännu omöjligt att döma. Så mycket är klart att den svenska delegationens hållning varit djupt motsägelsefull. Man har utgått från att det "fristående" förbund om vilket det talats icke skulle vara neutralt i vanlig mening; ett krig med Ryssland mot västmakterna har ansetts uteslutet. Man har sättilvida dragit konsekvensen av denna uppfattning som en anhängan om militär materiel från USA varit ett oeftärgivligt villkor för det tilltänkta förbundet. Enligt bestämda uppgifter har man icke heller ställt sig avvisande till tanken på en amerikansk garanti. Men samtidigt har de svenska representanterna förklarat att förbundet icke blott formellt, utan även reellt måste vara "fristående" och "alliansfritt". Om Norge gått med på ett förbund efter detta mönster, hade det utan tvivel riskerat att den svenska utrikesledningen förkunnat dess tillkomst vara en seger för svensk neutralitet och svensk isolationism. Den svenska statsledningen har velat vara otydlig och obunden — genom att förena två klart skiljaktiga tankegångar i en formel. Det har inte gått, den har i stället ramlat ned mellan stolarna.

Väsentligare är att två linjer inom svensk politik — båda vana att maskera sig av naturlig skamkänsla — i sista hand blivit avgörande. Den ena är den andliga neutralitetens linje, mest påtagligt representerad av den utrikesminister som försvarat Rysslands erövring av Baltikum, som tagit avstånd från Västern med samma opartiskhet som från Östern och som förklarat att en rysk aggression

mot Finland inte kunde påverka svensk politik. Från denna sorts neutralitet, som i hjärtlösheten ser diplomatin fundament, har avståndet inte varit stort till de socialdemokrater som för några månader sedan betecknade anhängarna av en samverkan som krigshetsare och de kommunister som dröjt kvar vid parollen. Den andra segrande linjen är défaitismens — défaitismen i skepnad av en struts politik som ständigt ropar att vi kanske kan stå utanför i ett framtida krig och som därför vägrar att medverka till allt som kan förhindra ett dylikt krig eller ge oss ökade möjligheter om det inträffar. Denna défaitism är desto olustigare som den höjer sig i försvarsviljans mantel, trots att den, såsom debatten under senare tid visar, vägrar att reall diskutera de verkliga försvarsproblemen.

Ansvaret för misslyckandet har också den rad av politiker och pressorgan som talat med två tungor eller inte alls vågat tala, som i tystnaden, sekretessen, mörkläggningen sett sakens kärna. Till dem finns det skäl att återkomma.

Jan. 11 l. 1949
1 a